

Ревуцька А.О.

кандидат економічних наук, доцент
Уманський національний університет садівництва
м. Умань, Україна

Дибенко Г.І.

методист, викладач економічних дисциплін
Кропивницький фаховий коледж харчування та торгівлі
М. Кропивницький, Україна

РОЛЬ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У сучасному світі концепція сталого розвитку стала фундаментом для створення стратегій і практик, що забезпечують баланс економічної, соціальної та екологічної сфери. Одна з найперспективніших моделей, яка відповідає цим принципам, є циркулярна економіка. Вона пропонує радикально новий підхід до ресурсів, протиставляючи собі традиційну лінійну модель «виробництво–використання–відходи». У циркулярній економіці акцент робиться на безвідходному циклі: ресурси використовують повторно, мінімізуючи відходи, а продукція створюється з можливістю подальшого використання, ремонту та переробки.

Запровадження принципів циркулярної економіки вимагає переосмислення класичних бізнес-моделей і підходів до управління ресурсами. Такий підхід не зменшує екологічний вплив, а й відкриває нові шляхи для економічного розвитку та соціального покращення. Циркулярна економіка збільшує залежність від природних ресурсів, зменшує кількість відходів і підвищує якість.

Ця модель є ключовим елементом для досягнення цілей сталого розвитку, зокрема в питаннях протидії зміні клімату, раціонального використання ресурсів і підтримки соціальної рівності. Вона поєднує екологічні, економічні та соціальні аспекти в єдину стратегію, спрямовану на формування сталого майбутнього. У цьому контексті дослідження і застосування принципів циркулярної економіки стає місцем кроку до реалізації глобальних та локальних цілей сталого розвитку, забезпечуючи довготривалі витрати для суспільства і довкілля.

Концепція циркулярності спрямована на раціональне повторне використання і переробку ресурсів, матеріалів і продуктів у закритих циклах, що сприяє досягненню сталого розвитку. Циркулярна економічна модель виступає інноваційною платформою, яка замінює традиційну лінійну модель, орієнтовану на споживання та утилізацію, на прогресивний підхід, де пріоритетом є максимальне продовження життєвого циклу продукту. У рамках такого підходу природні ресурси використовуються повторно, а матеріальні відходи зведені до мінімуму, що дозволяє ефективніше управляти ресурсами та зменшувати екологічний вплив [1].

Є. Яременко відзначає, що циркулярна економіка представляє собою інноваційну концепцію, яка об'єднує економічний розвиток з екологічною стабільністю. Її мета - створювати нові можливості для розвитку та процвітання, відіграючи ключову роль у досягненні цілей сталого розвитку суспільства [2]. А. Туккер підкреслює, що циркулярна економіка є новаторською економічною моделлю, основним принципом якої є багаторазове використання матеріалів для продовження їхнього життєвого циклу та зменшення обсягів відходів. Головна ідея цієї моделі відбувається у збереженні ресурсів у постійному обігу та впровадженні безвідходних виробничих процесів [3].

Отже, основою циркулярної економіки є концепція мінімізації відходів і максимально ефективного використання ресурсів через повторне використання, переробку та відновлення. Реалізація цих принципів дозволяє зменшити негативний вплив на довкілля, зберегти природні ресурси та сприяти економічному зростанню, що в свою чергу веде до створення нових робочих місць та розвитку інноваційних технологій. Таким чином, циркулярна

економіка виступає чинником у досягненні цілей сталого розвитку, забезпечуючи збалансований розвиток. [4]. Крім того, в актуальній літературі визначено необхідність реалізації циркулярної економіки на засадах концепції 10R, замість стандартного підходу 3R [2]. Дані принципи передбачають впровадження альтернативних рішень, які сприяють зменшенню негативного впливу на довкілля та ресурсозбереження, перегляд способів використання конкретних продуктів, мінімізацію споживання природних ресурсів, повторне використання, реставрацію та відновлення продукції, відновлення витраченої енергії тощо.

Тому, існує нагальна потреба в переході до більш стійкої економічної моделі, зокрема до циркулярної економіки, що забезпечує замкнутий цикл використання та відновлення ресурсів. Однак реалізація цього переходу до альтернативної економічної моделі не може відбутися миттєво, оскільки потребує значної модернізації виробничих процесів та перегляду екологічних підходів на рівні суспільства. Циркулярна економіка ґрунтується на принципах відновлення ресурсів, мінімізації та запобігання утворенню відходів, а також повторного використання вже відпрацьованих матеріалів. Ці принципи повинні стати основою для покращення екологічних та економічних умов і забезпечення сталого розвитку країни.

Після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну в 2022 році індекс фінансового стресу сягнув позначки 0,8. У наступні роки спостерігалось поступове зниження цього показника: він зменшився до 0,17 на початку 2023 року та до 0,18 у 2024 році. Однак, незважаючи на значне покращення, індекс залишається на значно вищому рівні з додатковим показником, який склав 0,0098 на початку 2022 року. Це результат про те, що, при певному покращенні, фінансова система України продовжує стикатися з серйозними труднощами через тривалий конфлікт. Високий рівень фінансового стресу вказує на постійну нестабільність та підкреслює використання ефективних заходів для відновлення і зміцнення економічної та фінансової систем країни в умовах війни.

Для успішної реалізації принципів циркулярної економіки України необхідно вжити ряд заходів, зокрема створити нову законодавчу базу, яка охоплює всі етапи життєвого циклу продукції. Важливим аспектом є також розробка державних програм підтримки бізнесу, що переходять на циркулярні практики. Ці програми повинні включати фінансові та податкові стимули, технічну підтримку та ініціативи з навчання. вплив на труднощі, пов'язані з реалізацією циркулярної економіки в умовах війни та економічної нестабільності, її впровадження є необхідним для досягнення сталого розвитку. Цей підхід не лише сприятиме зменшенню екологічного впливу та покращенню управління ресурсами, а й забезпечить довгострокову економічну стабільність та розвиток країни. Тому циркулярна економіка має стати основою для створення нових стратегій і політик, спрямованих на забезпечення стійкого економічного та екологічного розвитку в Україні.

Література:

1. Яценко О. М., Швиданенко О. А., Швиданенко Г. О. Циркулярна економіка як основа забезпечення сталого розвитку країни в контексті євроінтеграції. *Економіка і регіон*. 2022. № 4(87). С. 150–167. URL: [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4\(87\).2794](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4(87).2794)
2. Горбаль Н. І., Ломага Ю. Р. Циркулярна економіка – основа сталого розвитку підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2022. № 1(9). С. 9–22. URL: <http://doi.org/10.23939/semi2022.01.009>
3. Tukker A. Product services for a resource efficient and circular economy – a review. *Journal of Cleaner Production*. 2015. № 15. pp.76–91. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.11.049>
4. Савченко В. М., Кононенко Л. В., Карнаушенко А. С. Циркулярна економіка в умовах формування Суспільства 5.0. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 16. С. 166–174. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.22>